

**Building a Europe
for and with children**

**Construire une Europe
pour et avec les enfants**

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

**Recommendation CM/Rec(2012)2
of the Committee of Ministers to member States
on the participation of children
and young people under the age of 18**

**Recommandation CM/Rec(2012)2
du Comité des Ministres aux Etats membres
sur la participation des enfants
et des jeunes de moins de 18 ans**

**ROMANIAN LANGUAGE VERSION
Recomandarea CM/Rec(2012)2
a Comitetului de Miniștri către statele membre
privind participarea copiilor și a tinerilor sub 18 ani**

***Non-official translation
Traduction non-officielle***

Participarea copiilor și a tinerilor sub 18 ani
Recomandarea Consiliului Europei privind participarea copiilor și a tinerilor sub 18 ani

Cuprins

Secțiunea I – Definiții
Secțiunea II – Principii
Secțiunea III – Măsuri
Protejarea dreptului de a participa
Promovarea participării și informarea despre participare
Crearea oportunităților de participare

Recomandarea CM/Rec(2012)2 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind participarea copiilor și a tinerilor sub 18 ani

(Adoptată de Comitetul de Miniștri la 28 martie 2012, la Cea de-a 1138-a întâlnire a adjuncților de miniștri)

Comitetul de Miniștri, în conformitate cu prevederile Articolului 15.b al Statutului Consiliului Europei,

Considerând faptul că scopul Consiliului Europei este de a atinge o unitate mai deplină între membrii săi, în special prin promovarea adoptării unor reguli comune;

Considerând necesitatea asigurării implementării efective a instrumentelor legale existente la nivel european și internațional pentru apărarea drepturilor copiilor, și în special a următoarelor:

- Convenția de apărare a drepturilor omului și a libertăților fundamentale (ETS Nr. 5);
- Convenția europeană pentru exercitarea drepturilor copiilor (ETS Nr. 160);
- Carta socială europeană revizuită (ETS Nr. 163);
- Convenția Consiliului Europei pentru apărarea copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzului sexual (CETS Nr. 201);
- Convenția europeană privind adopția copiilor (revizuită) (CETS nr. 202);
- Convenția Națiunilor Unite privind drepturile copilului (UNCRC);
- Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități;

Luând în considerare:

- obiectivele Consiliului Europei în domeniul drepturilor copiilor și al politicii pentru tineret;
- cel de-al treilea Summit al șefilor de state și guverne al Consiliului Europei (Varșovia, 2005) și angajamentul lor din cadrul acestuia de a respecta pe deplin obligațiile UNCRC;
- Rezoluția CM/Res(2008)23 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind politica pentru tineret a Consiliului Europei;
- concluziile relevante ale celor opt Conferințe ale Miniștrilor pentru tineret ale Consiliului Europei ținute între 1985 și 2008;
- programul Consiliului Europei "Construcția unei Europe pentru și cu copii" și accentul strategic asupra promovării participării copiilor;

Amintind recomandările legate de participarea copiilor și tinerilor, adoptate de Comitetul de Miniștri, Adunarea Parlamentară și Congresul Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei, și în special:

- Recomandarea Rec(2005)5 privind drepturile copiilor din instituțiile rezidențiale;
- Recomandarea Rec(2006)14 privind cetățenia și participarea tinerilor la viața publică;
- Recomandarea Rec(2006)19 privind politica de susținere a parentingului pozitiv;
- Recomandarea CM/Rec(2009)10 privind strategiile naționale integrate de apărare a copiilor de violență;
- Recomandarea CM/Rec(2010)7 privind Carta Consiliului Europei pentru educație în vederea cetățeniei democratice și educație privind drepturile omului;
- Directivele Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind justiția în beneficiul copilului (2010);
- Recomandarea Adunării Parlamentare 1864 (2009) privind "Promovarea participării copiilor în luarea deciziilor care îi afectează";
- Recomandarea 128 (2003) a Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei privind Carta europeană revizuită "Participarea tinerilor la viața locală și regională";

Amintind UNCRC și în special Articolul 12 care stipulează următoarele:

1. Statele părți ale acestei Convenții vor asigura copilului care este capabil să își formeze propriile păreri dreptul de a-și exprima aceste păreri în mod liber în toate problemele care îl afectează; părerilor copilului li se va acorda importanța adecvată în funcție de vârsta și nivelul de maturitate al copilului.

2. În acest scop, copilului i se va oferi în mod special posibilitatea de a fi audiat în orice tip de proceduri juridice sau administrative care îl afectează, fie direct fie prin intermediul unui reprezentant sau al unui organism adecvat, într-o manieră compatibilă cu regulile procedurale din legislația națională;¹

Noând faptul că Articolul 12, ca principiu general UNCRC, se leagă de toate celelalte articole ale Convenției și în special de Articolul 2 (dreptul la non-discriminare), Articolul 3 (factorul prioritar al interesului copilului), Articolul 5 (îndrumarea de către părinți și capacitățile în evoluție ale copilului), Articolul 6 (dreptul la viață, supraviețuire și dezvoltare), Articolul 13 (dreptul la libertatea de exprimare), Articolul 15 (dreptul la libertatea de asociere) și Articolul 17 (dreptul la informație);

¹ A se vedea de asemenea Comitetul ONU pentru drepturile copilului, Comentariul general nr. 12 despre dreptul copilului de a fi auzit.

Având convingerea că:

- dreptul de a fi auzit și luat în serios este fundamental pentru demnitatea umană și pentru dezvoltarea sănătoasă a oricărui copil și tânăr;
- ascultarea copiilor și tinerilor și acordarea importanței cuvenite părerilor acestora în conformitate cu vârsta și maturitatea lor este necesară pentru implementarea efectivă a dreptului acestora ca interesul lor să fie un factor prioritar în toate chestiunile care îi privesc și pentru ca ei să fie apărați contra violenței, abuzului, neglijării și maltratării;
- capacitățile pe care le au copiii și tinerii, și contribuțiile pe care ei le pot aduce, reprezintă o resursă unică de consolidare a drepturilor omului, a democrației și coeziunii sociale în societățile europene.

Recomandă ca guvernele Statelor membre:

1. să se asigure că toți copiii și tinerii își pot exercita dreptul de a fi auziți, de a fi luați în serios și de a participa la procesul de luare a deciziilor în toate problemele care îi afectează, și că părerilor lor li se acordă importanța adecvată, în funcție de vârsta și maturitatea lor;
2. să încurajeze schimbul de cunoștințe și bune practici privind implementarea acestei recomandări la nivel local, regional, național și european și al societății civile;
3. să ia în considerare în legislația, politicile și practicile lor principiile și măsurile incluse în anexa la această recomandare;
4. să se asigure că această recomandare, inclusiv anexa, este tradusă și diseminată pe scară cât mai largă, inclusiv către copii și tineri, prin folosirea unor mijloace de comunicare accesibile acestora;

Instruiește Secretarul General să încurajeze participarea copiilor și a tinerilor în activitățile de stabilire a standardelor, de cooperare și de evaluare ale Organizației, și să transmită prezenta recomandare comitetelor de pilotaj și organelor consultative relevante, ca și mecanismelor convenționale și de monitorizare, invitându-le să ia în considerare prezenta recomandare în desfășurarea respectivelor lor activități;

Instruiește Secretarul General să transmită prezenta recomandare tuturor Statelor părți ale Convenției Culturale Europene (ETS nr. 18) care nu sunt membre ale Consiliului Europei.

Anexă la Recomandarea CM/Rec(2012)2

Secțiunea I – Definiții

Pentru scopul prezentei recomandări:

- “copii și tineri” se referă la orice persoană cu vârsta sub 18 ani;²
- “participare” se referă la persoane sau grupuri de persoane care au dreptul, mijloacele, spațiul, posibilitatea și, acolo unde este necesar, sprijinul pentru a-și exprima în mod liber părerile, pentru a fi auziți și a contribui la procesul de luare a deciziilor în problemele care îi privesc, în vreme ce părerilor lor li se acordă importanța adecvată în conformitate cu vârsta și maturitatea lor.

Secțiunea II – Principii

Nu există limită de vârstă pentru dreptul copilului sau al tânărului de a-și exprima părerile în mod liber. Toți copiii și tinerii, inclusiv cei de vârstă preșcolară, școlară sau cei care au abandonat educația cu program complet au dreptul de a fi auziți în toate problemele care îi privesc, și ca părerilor lor să li se acorde importanța adecvată în funcție de vârsta și maturitatea lor.

Dreptul copiilor și al tinerilor de a participa se aplică fără nicio discriminare legată de motive cum ar fi rasa, apartenența etnică, culoarea, sexul, limba, religia, opinia politică sau de alt tip, originea națională sau socială, proprietatea, handicapul, nașterea, orientarea sexuală sau orice alt statut.

Este necesar să se acorde importanță noțiunii de capacitate în evoluție ale copiilor și tinerilor. Pe măsură ce copiii și tinerii asimilează mai multe capacități, adulții trebuie să îi încurajeze să se bucure, într-o măsură din ce în ce mai mare, de dreptul de a influența chestiunile care îi privesc.

² 18 ani este vârsta obișnuită a majoratului în statele membre ale Consiliului Europei. În vreme ce UNCRC definește persoanele sub 18 ani ca fiind copii, în limbajul uzual termenul “tineri” este folosit adesea pentru a descrie persoane peste 12 sau 13 ani. De asemenea, persoanele între 13 și 17 ani se auto-definesc ca “tineri” mai degrabă decât “copii” și adesea preferă ca lumea să li se adreseze așa. În scop statistic, ONU definește persoanele între 15 și 24 de ani ca tineret. Această definiție nu aduce niciun prejudiciu definiției legale a copilului din UNCRC și din alte tratate internaționale relevante.

Trebuie făcute eforturi speciale pentru a permite participarea copiilor și tinerilor cu mai puține posibilități, inclusiv a celor care sunt vulnerabili sau afectați de discriminare, inclusiv de discriminare multiplă.

Părinților și tutorilor le revine responsabilitatea principală pentru creșterea și dezvoltarea copilului și, ca atare, aceștia joacă un rol major în afirmarea și susținerea dreptului copilului de a participa, începând cu momentul nașterii.

Pentru a putea participa în mod real și fructuos, copiilor și tinerilor trebuie să li se ofere toate informațiile necesare, precum și sprijinul convenit pentru a-și susține punctul de vedere, în funcție de vârstă și de circumstanțe.

Pentru ca participarea să fie eficientă, fructuoasă și sustenabilă, ea trebuie înțeleasă ca un proces și nu ca un eveniment unic și necesită un angajament continuu de timp și resurse.

Copiii și tinerii care își exercită dreptul de a-și exprima liber părerea trebuie apărați de rele cum ar fi intimidarea, răzburarea, victimizarea și încălcarea dreptului la intimitate.

Copiii și tinerii trebuie să fie în permanență deplin informați despre măsura participării lor, inclusiv despre limitările implicării lor, despre rezultatul așteptat și cel real al participării lor și despre modul în care părerea lor au fost luate în seamă în final.

În conformitate cu Comentariul General asupra Articolului 12 din UNCRC, toate procesele în care sunt audiați copii și tineri trebuie să fie transparente și informative, gratuite, să prezinte respect și relevanță pentru viețile copiilor, în medii prietenoase cu aceștia, fără discriminare, susținute de instruire, sigure, sensibile la risc, și responsabile. Statele membre trebuie să integreze aceste cerințe în cadrul tuturor măsurilor legislative și de alte tipuri, în vederea implementării acestei recomandări.

Secțiunea III – Măsuri

Apărarea dreptului de a participa

În scopul de a apăra dreptul copilului sau al tânărului de a participa, statele membre trebuie:

- să ofere cea mai puternică protecție legală posibilă pentru dreptul copiilor și al tinerilor de a participa, inclusiv la elaborarea constituției, a legislației și a reglementărilor;
- să efectueze în mod periodic o analiză a modului în care opiniile copiilor și ale tinerilor sunt auzite și luate în serios în legislația, politicile și practicile existente, și să se asigure că în cadrul acestor analize, evaluărilor copiilor și tinerilor li se acordă importanța cuvenită;
- să ofere copiilor și tinerilor compensarea și remediile eficiente, prin mijloace de a depune reclamații și prin proceduri judiciare și administrative în beneficiul copilului, inclusiv prin accesul la ajutor și sprijin în utilizarea acestora, asigurându-se faptul că aceste mecanisme sunt la dispoziția copiilor și a tinerilor;
- să garanteze existența unor măsuri de siguranță pentru copiii și tinerii care sunt în mod special vulnerabili și predispuși încălcării drepturilor lor, inclusiv a celor separați de părinți, a grupurilor minoritare, a persoanelor cu dizabilități și a celor care trăiesc în instituții de îngrijire și custodie, sau în instituții de plasament;
- să revizuiască și să încerce eliminarea, din legislație și din practică, a restricțiilor care limitează dreptul copiilor și al tinerilor de a fi auziți în toate problemele care îi afectează;
- să folosească o abordare coordonată pentru consolidarea participării copiilor și tinerilor și să se asigure că participarea devine normă la nivelul structurilor decizionale și care elaborează politici;
- să înființeze, dacă nu există deja, o instituție pentru drepturile omului, adecvată și independentă, cum ar fi un avocat al poporului / comisar pentru drepturile copiilor, în conformitate cu Principiile de la Paris.³
- să aloce resurse financiare adecvate și să asigure resurse umane competente care să susțină participarea copiilor și a tinerilor atât în contexte formale cât și informale.

Promovarea participării și informarea despre participare

Pentru a răspândi informația și a îmbunătăți cunoștințele generale despre participarea copiilor și a tinerilor, Statele membre trebuie:

- să își asume dezvoltarea unor programe de informare și educație publică în vederea conștientizării, printre membrii publicului larg, printre copii, tineri, părinți și specialiști, în legătură cu dreptul copiilor și al tinerilor de a participa;
- să consolideze capacitățile profesionale legate de participarea copiilor și a tinerilor în rândul profesorilor, avocaților, judecătorilor, polițiștilor, al lucrătorilor sociali și în beneficiul comunității, al psihologilor, îngrijitorilor, al conducerii centrelor de plasament și închisorilor, al specialiștilor din sănătate, funcționarilor publici, oficialilor responsabili cu imigrația, al liderilor religioși și al membrilor mass-mediei, ca și în rândul conducătorilor organizațiilor pentru copii și tineret. Acolo unde este posibil, înșiși copiii și tinerii trebuie să fie implicați în aceste cursuri, în calitate de formatori și experți;

³ Rezoluția Adunării Generale ONU 48/134 din 20 decembrie 1993.

- să ofere copiilor și tinerilor informații potrivite cu vârsta și circumstanțele lor, inclusiv în forme verbale și prin rețelele sociale și alte mijloace, privind drepturile lor, și în special dreptul de a participa, posibilitățile pe care le au pentru a o face și locurile unde pot obține sprijin pentru a profita de aceste posibilități;
- să includă drepturile copiilor și ale tinerilor sub 18 ani, inclusiv dreptul de a participa, în programele școlare;
- să propună includerea instructajului privind drepturile copiilor și tinerilor sub 18 ani în programele academice ale tuturor profesiilor care implică lucrul cu copiii și tinerii;
- să stimuleze cercetarea cu privire la, cu și de către copii și tineri, în scopul facilitării unei mai bune înțelegeri a opiniilor și experiențelor copiilor și tinerilor, al identificării obstacolelor în calea participării acestora și a mijloacelor de a le depăși;
- să promoveze rețele de susținere a camarazilor la nivelul copiilor și tinerilor, cu scopul consolidării capacității acestora de a-și exercita dreptul de a participa.

Crearea oportunităților de participare

Pentru a maximiza oportunitățile ca toți copiii și tinerii să participe la toate problemele care îi privesc, Statele membre trebuie:

- să încurajeze părinții și îngrijitorii, prin programele de instruire a părinților, să respecte demnitatea umană a copilului sau a tânărului precum și drepturile, sentimentele și opiniile acestuia;
- să creeze oportunități pentru dialogul între generații, în vederea încurajării respectului și cooperării reciproce;
- să stabilească participarea activă a copiilor și tinerilor la toate aspectele vieții școlare, mai ales prin metodele formale și non-formale de a influența practicile de predare și învățare și mediul școlar, și prin integrarea unor consilii de elevi în conducerea comunității școlare;
- să ofere educație într-o manieră care respectă demnitatea umană a copilului sau a tânărului și care permite exprimarea liberă a părerilor acestuia și participarea la viața școlară, de exemplu prin folosirea metodelor interactive de predare și prin recunoașterea educației non-formale și a procesului de învățare informală;
- să susțină implicarea copiilor și tinerilor în viața în asocieri și comunitate, în studiu intercultural, sport, activități de recreere și artistice, și să lucreze împreună cu copiii și tinerii pentru elaborarea unor metode de participare ușor accesibile și informale;
- să investească în ONG-uri conduse de copii și tineri, ca spații favorabile învățării despre, și practicării democrației și cetățeniei;
- să stabilească organe consultative pentru copii și tineri la nivel local, regional sau național, cum ar fi consiliile, parlamentele și forurile pentru copii și tineret;
- să se asigure că furnizorii de servicii către familii și copii susțin participarea copiilor și a tinerilor la dezvoltarea, livrarea și evaluarea serviciilor;
- să îmbunătățească oportunitățile copiilor și tinerilor de a se exprima liber prin mass-media și de a participa în siguranță, prin intermediul tehnologiilor de informație și comunicare, ca un instrument complementar la participarea față în față, și de a integra înțelegerea principiilor participării în mass-media și în tehnologiile de informație și comunicare;
- să îmbunătățească oportunitățile de participare a copiilor și tinerilor la viața publică și în cadrul instituțiilor democratice, inclusiv ca reprezentanți;
- să susțină copiii și tinerii și organizațiile acestora să participe la monitorizarea implementării Articolului 12 și a altor articole relevante din UNCRC, ca și a implementării instrumentelelor relevante ale Consiliului European și a altor standarde internaționale privind drepturile copiilor.

Participarea copiilor și a tinerilor sub 18 ani

Ilustrații: Anne-Sophie Schlick – © Consiliul Europei

Consiliul Europei

Consiliul Europei este o organizație internațională fondată în 1949, care are în prezent 47 de state membre. Rolul său este de a promova democrația, drepturile omului și statul de drept. Ea stabilește principii democratice comune bazate pe Convenția Europeană a Drepturilor Omului și pe alte convenții și recomandări privind protecția persoanelor, care desigur includ cei 150 milioane de copii ai Europei.

“Construcția unei Europe pentru și cu copii”

Consiliul Europei
F-67075 Strasbourg Cedex
www.coe.int/children
children@coe.int